

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 16. januarja 1884.

Obsseg: Vabilo gospodom družbenikom c. k. kmetijske družbe kranjske v občni zbor v Ljubljani. — Pisma o živinoreji. — Gospodarske stvari iz deželnega zbora kranjskega. — Opravilo c. k. gozdnih oglednikov za politične okraje na Kranjskem. — Katere sorte grozdja naj se sadi preko hiš severnih krajev, in kako naj se jih goji. (Dalje.) — 62. odborova seja Matice Slovenske 9. dan januarja 1884. — Govor mestnega svetovalca g. J. Nabergoja v seji mestnega zbora tržaškega 18. dne decembra meseca. (Konec.) — Naši dopisi. — Novičar.

Vabilo

gospodom družbenikom c. k. kmetijske družbe kranjske.

v

izredni občni zbor

v Ljubljani

30. dné januarja 1884

po § 21 družbinih pravil.

(Zbor je v dvorani mestne hiše in se začne ob 9. uri dopoludne.)

—*—

Program obravnavam:

1. Predsednik prične zborovanje.
2. Volitev dveh odbornikov v centralni odbor namesto po § 22 družbinih pravil izstopivših.
3. Volitev družbinega tajnika.
4. Poročila in predlogi podružnic in predlogi posameznih družbenikov po propisu § 19 družbinih pravil.
5. Priznanje častnih diplom za hvalevredne zasluge o poljedelstvu.
6. Volitev častnih in dopisujočih družbinih udov.
7. Poročilo o podkovski šoli v Ljubljani.

Centralni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani 16. januarja 1884.

Karol baron Wurzbach,
predsednik.

Andrej Brus,
tajnika namestnik.

Gospodarske stvari.**Pisma o živinoreji.**

Spisuje —r.

I.

Kdor le površno opazuje sedanje stanje naše živinoreje, prišel je gotovo do prepričanja, da so se razmere gledé živinoreje v zadnjih letih jako predrugačile. Kdor je še pred dobrimi tremi leti obiskaval naše živinske somnje, opazoval je lahko, kako je bila slaba kupčija z živino.

Navadno kupovali so gospodarji živino eden od drugega za pleme ali rejo, ali pa je prišlo par mesarjev kupovat jo za mesnico. Cena živine bila je vedno nizka ter še dobro blago prodalo se je težko. Koliko gospodarjev bilo je še tega mnenja, čemu da bode živino redil, vsaj nima nobene cene; kajti gospodarji bili so prisiljeni, voziti živino od somnja do somnja, predno so jo prodali.

A sedaj, rekel bi, so razmere popolnem drugačne, kupcev iz Trsta, Laškega, Koroškega, Bavarskega, Tirolskega itd. najdeš na vsakem živinskem trgu mnogo, kateri ne nakupujejo samo par, ampak po sto in več govedi po visoki ceni. Razun tega potrebujejo pa tudi domači mesarji mnogo lepega blaga. Prišlo je skoraj do tega, da se istinito težko dobi uže lep vol in lepa krava.

Ker se na eni strani toliko lepe živine, to je, volov, krav in junic izvozi iz naše dežele, na drugi strani pa ravno toliko lepe živine v deželi pobije, priti moramo do jako važnega vprašanja: Ali ni mogoče, da bi naša živinoreja propadla, ako se naši gospodarji o tej zadevi ne ganejo?

Odgovor je kratek. Naša živinoreja mora propasti, ako ne pričnemo živino umno rediti, kajti naša paša, naša krma ostane večinoma, kakoršna je bila poprej uže, če bi bila krma še veliko boljša, ni nam mogoče rediti boljše živine doma, ako prodamo najboljšo iz dežele.

Dragi prijatelj, pomisli! Ako imaš še tako dobro obdelano zemljo doma, za seme

si pa ohraniš samo gluho zrno, potem si uže naprej lahko prepričan, da ti še tako dobro obdelano polje ne bode rodilo.

Pregovor pravi: „Kakoršna setev, taka pa žetev“. Isto tako je pa tudi o živinoreji. Ako je krava slaba, zanikrna, mršava, toraj ni mogoče, da bi si priredil lepega teleta ali telico.

Biki pa pri nas so navadno jako slabi in razun tega se jih nahaja v posamesnih krajih tako malo, da pride v nekaterih krajih na 200 do 300 krav en bik. Ako bi bil ta bik uže izvrsten, plemen in mlad, izhajal bi še s toliko kravami, mrcinast, slaborejen in star bik pa tega ne more. Razun tega pa naši gospodarji za rejo pridržujejo jako slabe krave, posebno zadeva to Notranjsko.

Po Notranjskem zahtevajo gospodarji v prvi vrsti dobre junce za vprego, kajti za vožnjo rabiti ne morejo si krav, torej najdeš po Notranjskem precéj lepe vole, a slabe krave. Volov si pa Notranjci dostikrat ne priredé sami, ampak jih nakupijo na trgih. Prirediti jih domá pa ravno iz tega vzroka ne morejo, ker nimajo dobrih krav in ne bikov.

Čeravno se v tem ali drugem kraji nahajajo dobri biki, vendar so pa tu in tam gospodarji še tako svojeglavni, da ženejo krave rajši k slabemu biku, kjer se plača za skok samo 20 kr., nego k dobremu plemenskemu, kjer se mora plačati 50 kr. Večina gospodarjev si pa misli, da pri tem, ko plačajo le 20 krajcarjev, si prihranijo Bog vé koliko; to je pa popolnem neresnično. Vsak gospodar, kateri misli tako, prevari le samega sebe. Uže pri teletu si pridobiš ali narobe zgubiš ne le tistih par grošev, ampak dober desetak.

O izreji goveje živine se mnogo piše, razun potrebnega tudi več nepotrebnega. Našega kmeta ne moremo si misliti, kakor kakega velikega posestnika, kateri se peča le z živinorejo. Našim gospodarjem primanjkuje v prvi vrsti denarja, drugič poduka, in ako imajo tudi tega dosti, znebiti bi se morali trmoglavosti. Razun teh stvari manjka pa našim gospodarjem v prvi vrsti dobre volje.

Dragi prijatelj, lahko se tega prepričaš. V vsaki veči vasi dobiš tu in tam kakega naprednega gospodarja, ki je vsaj nekoliko boljši v svojem gospodarstvu, nego drugi. Ravno tako pa dobiš v takem kraji še več takih gospodarjev, ki dobro znajo, kako bi se moralo storiti to ali drugo ter še včasih se polasté peresa, pisati o gospodarstvu, vendar pa dobiš, da se pri njih gnojnica ravno tako nerodno v bližnji potok izteka, kakor pri drugih, da je živina ravno tako zanikerna, kakor živina drugih gospodarjev itd.

To pa vse zaradi tega, ker primanjkuje dobre volje, stara navada je pa železna srajca.

Po Notranjskem zaslužijo si gospodarji mnogo s prevažanjem lesa, in istinito najdeš, dragi prijatelj, po Notranjskem jako lepe vole; ti voli pa večinoma niso domači, ampak nakupljeni štajarski. Tako gre sedaj, ali, ko ne bode več lesa za prevažanje, takrat ne bode toliko zaslužka z vožnjo, takrat ne bode več mogoče, si živino nakupovati, ampak treba jo bode prirejati. Lahko bi mi oporekal: dobro, bomo pa potem živino prirejali. To pa ne gre na mah na vrat, ako se hoče dobra živina rediti, treba je lepih krav in plemenskih bikov; brez tega reja ni mogoča. To si, prijatelj, dobro zapomni; prihodnjič pišem ti še več o živinoreji.

Gospodarske stvari iz deželnega zbora kranjskega.

(Dalje.)

Drug poduk v kmetijstvu.

Da samo vino- in sadjerejska šola bodi-si v Vipavi ali pa tudi na Dolenjskem, nikakor ne zadostuje potrebam kmetijstva naše dežele, je naravno, ker je vinoreja omejena le na mali del Notranjske, in ker so ravno druge vrste poljedelstva, izrekoma obdelovanje in zboljšavanje njiv, travnikov, pašnikov in gozdov v zvezi z živinorejo bolj pomenljiv del našega gospodarstva.

Zato si pa tudi kmetovalci naši prizadevajo uže veliko let, ustanoviti v deželi

nižo kmetijsko šolo.

O potrebi in koristi take šole v deželi še kaj navajati bilo bi po vsem, kar se je o tej zadevi uže govorilo, prosilo in sklepalo v deželnem zboru in pa kmetijski družbi naši, odveč. — Sklicujemo se samo na obširne in temeljite razprave deželnega zbora, pri katerih je v prvi vrsti pokojni oče dr. J. Bleiweis temeljito in z gorečo besedo dokazaval potrebo in v imenu našega kmetijstva zahteval napravo take šole.

Da te šole vendar do danes še nimamo, temu krive so bile neugodne nam razmere, morebiti pa tudi to, da kraj in nameravana osnova šole ni bila po vsem okoliščinam našim primerna, morebiti pa tudi zato, ker se nismo dosti ozirali na pomenljivo naravno postavo: „iz malega izraste veliko“. — Vsaj eno je gotovo, da se nam je slapska šola ustanovila na podlagi tega načela, in da zdaj uže vživamo sad njenega blagonosnega obstanka.

Kolika zguba pa je nasproti za naše kmetijstvo, da se zavlaka naprava kmetijske šole, tega ni treba dokazovati, ampak vsak živo čuti velikanske zgube, in to naj nam bo nagon, da se zdaj brez odloga poprimemo predolgo odlašane delu.

To čutili so živo izvoljenci kmetovalcev naših v deželnem zboru kranjskem in iz tega prepričanja izviral je sklep, s katerim se nalaga deželnemu odboru, da do prihodnjega zasedanja pripravi in predlaga, da se nam ustanovi niža kmetijska šola v Ljubljani.

V gospodarskem odseku bili so razgovori v tej zadevi obširni in kar nam daje nado dobrega vspeha, kazalo se je v tem vprašanji popolno soglasje. Zato se pa tudi nadjamo, da bode vsaj z letom 1885. šola ta pričela svoje delovanje.

Ker je pa čas zlat, opozorujemo vendar še na en zavod, pri katerem se dá takoj pomagati mnogo našemu kmetijstvu na korist. Gotovo imajo duhovni naši in pa učitelji največ dotike z našimi kmeti, zato pa tudi največ prilike, podučevati jih tudi v kmetijskih rečeh, ako so v njih podučeni sami.

Na učiteljski pripravnici ljubljanski podučuje se tudi kmetijstvo, toda učenik za ta predmet ni izučen učitelj kmetijstva, ampak le izprašan naravoslovec.

Ako se na to mesto imenuje strokovnjaški učitelj kmetijstva in se dá prilika, poslušati ga tudi bogoslovcem in se še nekoliko pomnožijo ure rednega podučevanja tudi s poskušnjami, tedaj storili smo velik korak v korist našega kmetijstva.

(Dalje prihodnjič.)